

od tega, česar bo v Ljubljani potreboval, in šuma ne bo ravno velika.

Vojska kèrtam.

Novíce so v svojim 41. listu iz kmetijskih skušinj kèrtam po senožetih v strah kmetovavcam nasvetvale svinski gnoj in kozje bôbke; kar bo pa mende malokteri kmetovavec verovaje poskušati hotel, zatorej hočem še jez eno zvijačo v pokončanje kèrtov na senožetih naznaniti, katero sim slišal in zna veljavna biti; pa poskusil je še nisim, kèr mi ni bilo potrebe in tudi ne še priložnosti.

Kdor tedej kèrte, katerih modri Bog gotovo ni samo zató vstvaril, de bi z ritjem po senožetih kmetovavca jezili in nadlegvali, težko terpi, de mu pod zemljo živéce škodljive merčese pobérajó in zobljejo, in de mu potaptane tla rahljajo, in bi se jih, morde tudi v svojo škodo, rad znébil: naj na jesen pred zimo vreže na senožeti z lopato po širjavi čúbra ledino ali ruš na precej velike kose, in jo čedno na stran položi; potlej naj izkopa precej globoko jamo velikosti srednjiga čúbra, naj jo nasuje z senenim dróbam, z drobnim listjem, ali še s kako drugo drobno suho šaro, to naj zasuje z pèrstjó, in to spet pokrije z vrezanimi rušami, de bo senožet spet cela. Naj si zaznamova letá prostor, de ga bo tudi v zimi lahko najdel, in kadar bo práv hud mraz, de bo zemlja zamèrznjena, naj spet jamo odprè in tisto šaro razkopá, in od vse senožeti kèrte bo mende ondi zbrane najdel, in jih lahko pobil, kèr tudi kèrt, kakor vsaka druga žival, že po natornim nagibu ob mrazu gorkote in zavétja iše. Kdor ima tedej priložnost in potrebo poskusiti to zvijačo, naj jo poskusi, če hoče. Podreberniki.

Kakó bi se dala v vsaki soseski bukvarnica napraviti?

(Konec.)

Po ti poti, kakor smo jo razložili, bi se dale bukvarnice po deželi práv lahko in v veliki prid napraviti.

Zdej hočemo še ob kratkim dokazati, zakaj de míslimo, de je ta nar pripravniši pot za napravo bukvarnic po deželi.

De smo za vodnike bukvarnice eniga duhovna, šolmojštra in eniga srenjskiga možá za potrebne spoznali, tega nam mende ni treba še z več besedami podpirati. Duhovin in šolmojšter sta že po svojim stanu dolžna, za omiko ljudstva skrbeti, in kèr imata tudi potrebno vednost v téh rečéh, zamoreta tudi nar bolj za bukvarnico skrbeti. Srenski mož je pa zató pri vodstvu bukvarnice potreben, de ji srenja veči zupanje naklone. Opravilo bukvarja se pa da zató nar pristojniši šolmojštru izročiti, kèr ima on že takó v šoli z bukvami in otroci opraviti, po katerih se da nar lože ljubezin do branja pri njih starših, bratih in sestrah, in pri družih žlahtnikih obuditi. Duhovni gospodje bodo zamogli marsikak groš bukvarnici pridobiti, če pri posebnih veselih priložnostih kakor pri porokah, kerstih, cerkvenih shodih i. t. d. eniga in družiga bolj premožniga človeka na kako dobrovoljno darilo za bukvarnico spomnijo. Nekteri duhovni mislijo sicer — kakor nam je dobro znano — „čmu kmetu branje? matika in kramp sta njegove bukve“. Pa v čast duhovnim moramo reči, de jih je le malo taci, in de je dosihmal nar več občnokoristnih bukev pri nas na Slovenskim ravno po duhovnikih na svitlo danih bilo. Vse zatiranje ljudskiga poduka bi prihodnjič tudi le prazno prizadevanje bilo, kèr je za vse ljudstva nova dôba nastopila, de stopajo iz tamóte na dan, — Bog le daj! de bi jih bliš noviga časa ne oslepil! — De tisti, ki se bukev iz bukvarnice poslužijo, kako mèrvico vsak mesec plačajo, ne bo mende bukvarnici nič deležnikov odtegnilo, marveč jih

več naklonilo, kèr skušnja kaže, de ima človek do tega več veselja, kar plača, kakor od tistiga, kar se mu zastoja silí. — Nekteri bojo morebiti rékli, de zdaj „ni pravi čas za napravo bukvarnic, kèr je svet preveč zbehan in ima na druge reči misliti, ne pa na bukve“. Svet je zares zlo zbehan — pa te zmešnjave mora vunder enkrat konec biti, in bolj ko od vojske in moritve svoje oči proč oberremo in za mirni dušni in telesni blogor skerbimo, pred bo tudi teh zmešnjav konec.

Po J. P. Jordanu.

Nova knjižnica.

Kèr se je že večkrat zaslišalo, kolike hvale vredno in koristno bi bilo, ako bi se po deželi, posebno kjer so učilnice, knjižnice (bukvarnice) napravile, se mi ne zdi potrebno važnosti takšne naprave, katero vsak prost človek pri zdravi pameti brez posvete lahko za práv spozná, obširneji dokazovati, temuč le kratko oznamim, da se v Borovljah na Koroškem, kjer se je lanjsko léto tolikanj napetih nemškutarjev stariga kopita začulo, knjižnica vtemeljuje, katero práv iskreni prijatli mater-niga jezika z vso močjo podpirajo, katerih častitljive iména pri bližnji priložnosti zamolčal ne bom, kakor hitro od te bukvarnice kaj več zvém. Kvas je napravljen, Bog mu daj svoj blagoslov, da knjižnica ne bo zaostala! *)

⊙

CesarSKI patent

za novi davk od létnih dohodkov.

29. dan pretečeniga mesca kozoperska so Cesar s svojimi ministri patent noviga davka razglasili, ki se bo za prihodnje léto 1850 od létnih dohodkov (Einkommensteuer) odrajtati imel. Cesar pravijo v vvodu tega patenta, de sta posebno dva vzroka Jih nagnala, že za léto 1850 brez deržavniga zbora ta novi davk vpeljati, prvič: kèr je pravično, de se davki enakomérno od dohodkov vsake sorte odrajtujejo, in drugič: kèr je neogibljava potreba, začasno napravo vpeljati, de se za silno velike stroške, ktere zdej deržava ima, vsi njeni prihodki pošéjo, ki so dosihmal v nemar pušeni bili.

Kèr bo ob svojim času celi patent, kakoršni je, v dokladi „Novíc“ na znanje dan, povémo danes iz njega le važniši določke.

„Kakšni davk je nek to? in ktere reči ob-seže?“ bo vsak bravec gotovo nar pervo vprašal.

Odgovor je: Dosihmal so bili le grunti, pohištva, rokodelstva, obertnijstva ali kakšne druge pridobitne dela z davkam obloženi, — drugi dohodki pa, ki jih kdo imel v denarjih ali blagu, niso bili z davkam obloženi; takó niso vradniki (Beamte), zdravniki, duhovniki, kloštri ali druge deželske družbe, potem tisti, ki imajo svoje premoženje le na posojilih, v gotovini i. t. d. nobeniga davka odrajtovali od svojih létnih dohodkov.

Po tem patentu je pa konec te prostosti — zdej se bo mogel od mnogoverstnih dohodkov davk plačevati, če le dohodki tisto šumo dosežejo, kakor je za različne 3 klase v patentu odločena, in če po določilih pričjočiga patenta niso odvezani tega davka.

*) Le naprej, naprej, verli domorodci! v prid domovine — »in ne dajte se motiti, če ravno pisano gleda protivnik«. Kdor se za omiko ljudstva trudi, dopernaša Bogú dopadljive dela, de si ravno nasprotna derhal, ki križema roke derží in lenóho pase, reži na njegove dela, jih čerti in černi. Pomnite Koseskovih besed:

»Černiti scer je vaje svet, kar síje,
Podreti v prah visóko mu je mar;
Pa se ne boj! Še sere veliko bije,
Ki vnete so za svit in čisto stvar.
Zijavni terg življenje v kvantah gubi,
Blagejši duh podobe višji ljubi.«

Vredništvo.

Zdej ne bojo zamogli grunti in hisni posestniki, rokodelci in obertniki reči: de samó oni Cesarju davk plačujejo, — po tem patentu pride davk na vse, če imajo le toliko dohodkov, de v patentu postavljeni znesik dosežejo.

„Kakó pa se bojo ti dohodki skazali: kolikšni de so?“ Pri več dohodkih je znano, kolikšni so. Postavimo: Ta ali uni ima na kakšni grajšini, na kakšnim gruntu ali kje drugod 1000 gold. razposojenih ali vtabuliranih — ta šuma je tedaj znana. Ta ali uni vradnik, ta ali uni tehant, ta ali uni škof i. t. d. dobiva 1000, 2000, 3000 gold. i. t. d. létnega plačila, — to je tudi znano. Taki davki se bojo lahko določili. Kjer pa dohodki tako očitni niso, tam ne bo takó lahko resnični dohodek zaznamovati in davk od njega terjati. V tacih okoljšinah bo to vsacimu na vést dano, de bo sam — kakor na prisego — povédal: koliko vsi njegovi dohodki znesó. Če se bo skazalo, de je kdo kaj svojih dohodkov zamolčal, bo mogel potem trikrat več tistiga odrajtvila plačati, ktero je hotel od davka odbiti.

Létni dohodkini davk bo pa po znesku dohodka različen; od nekterih šum se bo plačevalo 5 gold. od sto — ali 1 groš od goldinarja; pri nekterih 1 gold. od sto in takó poredama naprej, takó de se nikoli višji davek ne bo odrajtval, kakor deset od 100.

Še nekaj zastran iména „Slovan“ ali „Slavjan.“

Kér so se nekteri gosp. jezikoslovci v pravdi: ali ima imé „Slovan“ ali „Slavjan“ veljati, tudi na „starožitnosti“ gosp. Šafarika opirali, ne bo napčno opomniti: kar v ti reči slavni J. Kollár (v knjigi „Sláva Bohyně a původ gmena Slawůw“ i. t. d.) svojimu prijatlu Šafariku ravno v odgovor na „starožitnosti“ piše, si prizadevaje dokazati, de je korenina iména našiga naroda boginja „Slava“, ktero so naši očaki še v svoji prvi domači — v Azii — za boginjo ognja ali svitlobe častili, in po njenim možu Agni (oginj) jo tudi Agnaji (to je: ognjenka) imenovali.

Misli in dokazi gosp. Kollárja pa v kratkim to le obsežejo:

V starim svétu se je en narod od družiga skoraj le po svojih bogovih, ali po njih častenju razločil. Narod in bogoznanje (véra) sta se v tistih davnih časih sploh takó popolnoma zedinila in scelila, de se je obema vkup le eno samo imé dajalo. Takó so Brami, Bramani, Birmani po bogu Brahma: Budhisti po bogu Budha; Atenčanje po boginji Atene, i. t. d. imé dobili.

Kér je slavjanski narod v Azii, in tudi v Evropi od vsih strani take narode za sosede imel, ki so se po bogovih imenovali, nemore razumu in zgodovini nič bolj priležniga in primerjeniga biti, kakor de pri enakih okolišinah, vzrokih in šegah tudi na enakost začetja iména slavjanskiga naroda mislimo, de tedaj za resnico terdimó, de — kakor Bramani od častenja boga Brahma, Tevtonci (Nemci) od boga Tevta, Skandinavci od boga Skanda, — so tudi Slavjani od častenja boginje Slave svoje imé dobili.

Slava pa je (kakor gosp. Kollár na drobno razloži) po besedi in pomenu ravno Svaha ali Svava, namreč nekdanja staroindiška boginja luči ali ognja, in pomeni po svoji korenini tudi jasnost, svitlobo, bleskoto, — v daljim razumu pa še čast, mogočnost, veličanstvo, — kar se je še dosihmal v naših besedah: slava, slavni i. t. d. ohranilo.

Po tem takim imé „Slavjani“ pomeni po svojim izvirku práv za práv: častitelje luči ali

ognja (Licht- und Feuerverehrer); — kar sicer dan današnji, odkar je slavjanskemu narodu luč s. evangelja zasvetila, več ne veljá, pa vender toliko dokaže, de sinovi Slave že od nekdej niso temóte čislali.

Ravinski.

Pogled na Turško.

Večkrat se bère, de je Turški cesar tega in tega, svojih ljudi za pašeta z dvema ali trémi žimnicami (Rossschweifen) izvolil. Kaj je paša in kaj je žimnica? bo morebiti kak bravec vprašal. V „zgodnji Danici“ stoji kratko pa dobro razlaganje poména téh imén takóle:

Paša (beseda iz Perzijanskiga „pa“ noga, in „šah“ kralj, tedaj, nožni kralj, kraljev pri-nožnik, podpornik ali pomočnik) je častno imé cesarskih turških namestnikov, in vsih visocih deželskih (politiških) in vojaških častnikov.

Žimnica (Rossschweif) je pri Turkih častljivo poslavljenje, in znamenje visoke časti ali službe. Je pa žimnica taka le: Na drogu ali sulici je nataknen pozlačen ali pa posrebernjen mescov krajic ali polomeseč, in od njega eden ali več narodno belih konjskih repov še z družimi žimnatimi pletenijami vred doli visi. Nek turški vojvoda, ko je bil bandero zgubil, se je namesto njega konjskiga repa poslužil; to je bil začetik žimnice. Car ima 7 žimnic, prvi pečavnik 5, pašeti jih imajo po 3, 2 ali 1, kakor je njih stopnja in čast.

J.

Novičar iz Ljubljane.

Za gotovo smo zvedili, de je vodja gimnazijalnih šol, gosp. Dr. Kleeman, ministerstvu úka prošnjo predložil, de naj ga pooblasti, odbor v Ljubljani sestaviti za napravo slovenskiga berila za 4 klase spodnjiga, in krestomatije za 4 zgornje klase gimnazija. Ta misel je velike hvale vredna, kér le takó, če se zvedeni možjé hitro dela lotijo, bomo dobili za prihodnje léto nove šolske bukve. Léto je kmalo pri kraji, in če se pridno ne dela, se nič ne opravi. — Šola za kirurge v Ljubljani se ne bo več začéla, kér ministerstvo hoče pri svojim sklepu ostati, de imajo po celim Avstrijskim šole za kirurge sčasama jenjati. Ljubljana je prišla prva na versto; de se pa potrebnosti kirurgov v okom pride, je dovolilo ministerstvo, de naj se 8 šolskih štifting napravi po 120 gold., de zamorejo s tem Krajci v Gradec iti, kjer ta šola še obstoji. Kmaló se bomo tedaj Krajci z vsim v druge dežele preselili; generalno prokuracijo in vikši sodništvo imamo na Koroškem, slovenske pravoslovne šole imamo v nemškem Gradcu, zdej pa tudi kirurgijo ravno tam. Ljubljana in Krajnska dežela — zavoljo lanjskiga zaderžanja toliko hvaljena — naj se zdej pokloni Celjovcu in Gradcu! Sicer beremo zdej, de se na Dunaji posvetuje ali pride vseučiliše v Ljubljano ali v Zagreb? Izid tega posvetovanja se vé de ne bo drugačin, kakor de pride-mo s tretjim koncem v Zagreb. Noben Slovenec se ne bo pritožil, ako se vseučiliše v Zagrebu napravi za potrebe velike horvaške in dalmatinske dežele — tode če imajo vsi drugi narodi svoje vseučiliša, bi imeli tudi Slovenci eno imeti po svoji potrebi. Takó je lanjsko ministerstvo zagotovilo v svoji osnovi prihodnjih vseučiliš, de se bo pri njenih napravah na mnogoverstne narode gledalo — oj, sladke sanje! Pa kdo se zdaj še Slovencev spomni! Lani so bili spoštovani in povzdigovani, ko so bili v sili terdna zagojzda zoper pripravljane Avstrii sovražnih prekucij krog in krog — kdo zdej ta „Juwel“ posebno porajta! Zdej se le spet „separatisti“ imenujejo, če se za enake pravice, kakorsne drugi narodi imajo, glasijo, akoravno so v nar nevarnišim času očitno pokazali, de njih „se-